

KRYTERIA OCEN Z GEOGRAFII

Rok szkolny 2024/2025

1. Do każdej lekcji uczeń powinien być przygotowany posiadając:
 - podręcznik (jeden na ławkę)
 - zeszyt przedmiotowy
 - zeszyt ćwiczeń
 - przybory do pisania, rysowania
2. Nieprzygotowanie ucznia do lekcji będzie odnotowane w dzienniku.
 - w każdym semestrze uczeń może zgłosić 2 nieprzygotowania, które nie wpływają na jego ocenę cząstkową/ końcową
3. Formy sprawdzenia osiągnięć:
 - Sprawdziany (zapowiedziane tydzień wcześniej)
 - Kartkówki (mogą być niezapowiedziane) z 3 ostatnich lekcji
 - Odpowiedz ustna
 - Aktywna praca w czasie lekcji
 - Samodzielne prowadzenie części lekcji (po uzgodnieniu z nauczycielem)
 - Zeszyt przedmiotowy
 - Udział w konkursach
4. Sprawdziany są obowiązkowe

Jeśli uczeń jest nieobecny, musi w terminie do 2 tygodni po powrocie do szkoły sprawdzian uzupełnić (w dzienniku elektronicznym nieobecność na sprawdzianie zostanie odnotowana jako „nb”).

- Jeśli nieobecność ucznia jest nieusprawiedliwiona, uczeń przystępuje do pisania sprawdzianu na pierwszej lekcji danego przedmiotu.
 - Ocenę niedostateczną, dopuszczającą i dostateczną ze sprawdzianu i kartkówki uczeń może poprawić w terminie do 2 tygodni.
5. Skala oceniania:
 - 0% - 30% - ocena niedostateczna (1)
 - Powyżej 30% - 36% - ocena dopuszczająca - (2-)
 - Powyżej 36% - 43% - ocena dopuszczająca (2)
 - Powyżej 43% - 50% - ocena dopuszczająca + (2+)
 - Powyżej 50% - 58% - ocena dostateczna - (3-)
 - Powyżej 58% - 66% - ocena dostateczna (3)
 - Powyżej 66% - 75% ocena dostateczna+ (3+)
 - Powyżej 75% - 79% ocena dobra - (4-)
 - Powyżej 79% - 85% ocena dobra (4)
 - Powyżej 85% - 90% ocena dobra + (4+)
 - Powyżej 90% - 93% ocena bardzo dobra - (5-)
 - Powyżej 93% - 96% ocena bardzo dobra (5)
 - Powyżej 96% - 99% ocena bardzo dobra + (5+)
 - Powyżej 99% - 100% ocena celująca (6)
 6. Ocena semestralna i roczna nie jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych
 7. Ostateczną ocenę semestralną i roczną wystawia nauczyciel przedmiotu a nie dziennik elektroniczny.
 8. Uczeń pracuje systematycznie przez cały semestr – nie poprawia się przed klasyfikacją
 9. Nieobecność na lekcji nie zwalnia ucznia z przygotowania do zajęć.
 10. Ocenę celującą na koniec semestru lub roku otrzymuje uczeń, który ze sprawdzianów otrzymuje oceny celujące lub jest laureatem konkursów bądź uzyskuje w nich bardzo dobre wyniki.

Zasady udostępniania do wglądu testów/sprawdzianów/kartkówek

- Wszystkie prace pisemne są przechowywane przez nauczyciela do końca roku szkolnego
- Rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz uczniowie mają możliwość wglądu do sprawdzonych i ocenionych pisemnych prac kontrolnych oraz innej dokumentacji dotyczącej oceniania w obecności nauczyciela.

- W stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w nauce uniemożliwiające sprostanie wymogom edukacyjnym wynikającym z realizowanego programu nauczania, potwierdzone pisemną opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej upoważnionej do tego jednostki - nauczyciel stosuje metody i formy pracy oraz wymagania zgodnie z zaleceniami zawartymi w opinii lub orzeczeniu.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I.1.	Mapa źródłem informacji	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe cechy mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie jej elementy (treść, tytuł, skalę, legendę, siatkę kartograficzną); odczytuje informacje z mapy i planu, stosując legendę. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie północ i pozostałe kierunki świata; wyjaśnia, na czym polega zorientowanie mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela różne rodzaje map (tematyczne, ogólnogeograficzne) i podaje ich przykłady. 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje zdobytą wiedzę do analizy map pod kątem ich przydatności w różnych sytuacjach, np. planowania podróży, zrozumienia zjawisk geograficznych itp.; potrafi krytycznie ocenić informacje zawarte na mapach różnego typu, analizując ich dokładność, skalę i przeznaczenie.
I.2.	Skala na mapach i planach	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie skali; odczytuje skalę z mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje sposoby zapisu skali na mapie (skala liczbowa, mianowana, podziałka liniowa); stosuje skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami. 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje tę samą skalę w różnej postaci (liczbowej, mianowanej, podziałki liniowej). 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ze sobą skale; wyjaśnia na czym polega generalizacja mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje skale map do rozwiązywania praktycznych zadań związanych np. z planowaniem podróży; analizuje, jak wybór skali wpływa na dokładność i rodzaj przekazywanych informacji na mapie.
I.3.	Ukształtowanie powierzchni na mapie	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: wysokość bezwzględna, wysokość względna, poziomica; czyta treść mapy ogólnogeograficznej Polski, zwracając uwagę na zastosowaną skalę barw. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje wysokości bezwzględne z rysunku poziomicowego i mapy hipsometrycznej; podaje przykłady map, gdzie stosuje się układ poziomic do przedstawienia rzeźby terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak powstają mapy poziomicowe i hipsometrycznej; oblicza wysokość względną między dwoma obiektami, np. podnóżem a szczytem. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje ukształtowanie terenu, posługując się mapą poziomicową lub hipsometryczną; wyjaśnia dlaczego poziomicę na mapach się nie przecinają. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy poziomicowej lub hipsometrycznej analizuje i interpretuje rzeźbę terenu.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I.4.	Południki i równoleżniki	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny oraz południki i równoleżniki. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata południk zerowy i 180° oraz równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; wskazuje na globusie i mapie świata półkule Ziemi i podaje ich nazwy. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy południków i równoleżników, wyjaśnia pojęcia: siatka geograficzna i kartograficzna; stosuje skróty międzynarodowe kierunków świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego kształt południków i równoleżników różni się na globusie i na mapie; określa położenie obiektów na globusie i na mapie, podając półkule, na których się znajdują. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak system południków i równoleżników pozwala na precyzyjne określenie położenia każdego miejsca na Ziemi.
I.5.	Kontynenty i oceany	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy kontynentów i oceanów; wskazuje ich położenie na globusie i mapie świata. 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie kontynentów i oceanów względem równika i południka zerowego; podaje wiek, w którym rozpoczęła się epoka wielkich odkryć geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje kontynenty i oceany pod względem ich powierzchni od największych do najmniejszych; podaje cechy wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi (nizin, wyżyn i gór). 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe powody, dla których Europejczycy wyruszyli na trasy wielkich wypraw geograficznych; podaje przykłady wielkich odkrywców i podróźników oraz wskazuje na mapie trasy ich wypraw. 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje prostą mapę świata z zaznaczonymi kontynentami i oceanami, korzystając z narzędzi plastycznych lub cyfrowych; planuje wymaganą podróż dookoła świata, wskazując trasy morskie i kontynenty, które chciałby odwiedzić, uzasadniając swój wybór.
Podsumowanie działu I						
II.1.	Różnorodność krajobrazów w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie krajobrazu; wymienia elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu; podaje nazwy pasów krajobrazowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> dzieli krajobrazy na naturalne i kulturowe; wskazuje na mapie położenie pasów krajobrazowych Polski; opisuje krajobraz, który widzi wokół domu lub szkoły; określa nazwę pasa krajobrazowego, w którym jest położona miejscowość, w której znajduje się szkoła. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które zadecydowały o dzisiejszym ukształtowaniu powierzchni Polski; wskazuje różnice między krajobrazem naturalnym a kulturowym i podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i wskazuje na mapie położenie wybranych krain geograficznych; przedstawia główne cechy krajobrazów Polski i wykazuje ich zróżnicowanie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różne krajobrazy Polski pod względem ich przyrodniczych i kulturowych aspektów, wykorzystując do tego mapy, atlasy oraz dodatkowe źródła informacji.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
II.2.	Krajobraz nadmorski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pobraża; wymienia nazwy głównych typów wybrzeży morskich w Polsce; podaje co najmniej dwa przykłady cech charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie Pobraża Szczecińskiego, Koszalińskiego i Gdańskiego; wskazuje na mapie położenie Wybrzeża Słowińskiego, w tym miast, jezior i Słowińskiego Parku Narodowego; rozpoznaje w opisach, filmach i na ilustracjach główne typy wybrzeży morskich w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady charakterystycznych zjawisk pogodowych występujących w pasie nadmorskim (sztorm, bryza); wskazuje cechy przyrodnicze i kulturowe krajobrazu Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ze sobą wybrzeża wydmy i klifowe; charakteryzuje Słowiński Park Narodowy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między rozbudową mierzei a powstawaniem jezior przybrzeżnych; wyjaśnia zmienność kierunku wiania bryzy dziennej i nocnej.
II.3.	Krajobraz pojezierny	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pojezierzy; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Pojezierza Mazurskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Pojezierze Pomorskie, Pojezierze Wielkopolskie, Pojezierze Mazurskie; rozpoznaje Pojezierze Mazurskie w opisach, na filmach i ilustracjach. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Pojezierza Mazurskiego: największe miasto regionu, Szlak Wielkich Jezior Mazurskich oraz jeziora Śniardwy i Mamry; wyjaśnia związek między ukształtowaniem powierzchni pojezierzy a występowaniem w przeszłości lądolodu; podaje przykłady aktywnego wypoczynku i sportów, które można uprawiać na Pojezierzu Mazurskim. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego regionu i wskazuje je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między granicą pasa pojezierzy a granicą ostatniego zlodowacenia na terenie Polski; uzasadnia, dlaczego Pojezierze Mazurskie jest dla turystów ciekawym historycznie i przyrodniczo regionem Polski.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
II.4.	Krajobraz nizin środkowej Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego nizin środkowopolskich; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla pasa nizin środkowopolskich. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Nizinę Mazowiecką oraz największe miasta regionu; wymienia cechy charakterystyczne Niziny Mazowieckiej; wyjaśnia pojęcia: pradolina, kotlina. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Nizina Śląska, Południowowielkopolska, Mazowiecka, Północnopodlaska, Południowopodlaska; wskazuje na mapie położenie parku narodowego utworzonego na obszarze Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Kotlinę Warszawską oraz rzeki: Wisłę, Narew, Pilicę, Bzurę, Wkrę, Bug; wyjaśnia pojęcia: meandry, starorzecza; wymienia cechy krajobrazu Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zależność między rozwojem rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej a powierzchnią naturalnych lasów w tym regionie; wyjaśnia dlaczego na terenie Puszczy Kampinoskiej utworzono Kampinoski Park Narodowy.
II.5.	Krajobraz wielkomiejski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Warszawę; wymienia cechy dużego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego w Warszawie znajdują się siedziby najwyższych władz państwowych; charakteryzuje wybrane funkcje Warszawy; rozpoznaje na ilustracjach znane miejsca i budynki Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe miasta w Polsce; wskazuje na planie Warszawy położenie wybranych znanych miejsc i budynków; wymienia zalety i wady życia w wielkim mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, kiedy miejscowość możemy uznać za miasto; podaje nazwy części, z których składa się duże miasto (śródmieście, osiedla mieszkaniowe, dzielnice przemysłowe, przedmieścia). 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje krajobraz Warszawy i innych miast Polski; przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o dużym mieście położonym najbliżej swojego miejsca zamieszkania.
Podsumowanie działu II						
III.1.	Krajobraz miejsko-przemysłowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie pas wyżyn i Wyżynę Śląską; wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje węgiel kamienny; charakteryzuje rozwój przemysłu na Wyżynie Śląskiej; wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje krajobraz pasa wyżyn; podaje przykłady produktów wytworzonych przy wykorzystaniu węgla kamiennego; wyjaśnia pojęcia: przemysł, aglomeracja. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka; podaje przykłady rewitalizacji na terenie Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przemysłu ciężkiego; wyjaśnia, dlaczego zespół miejski Górnego Śląska to konurbacja; wyjaśnia, dlaczego coraz mniej osób na Górnym Śląsku pracuje w przemyśle.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
III.2.	Krajobraz rolniczy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską; wymienia główne cechy krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Lubelskiej; podaje nazwę najżyźniejszej gleby w Polsce i nazwę skały, na której się utworzyła; rozpoznaje na ilustracjach i filmach wąwoz lessowy. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy charakterystyczne dla krajobrazu wiejskiego; wymienia nazwy roślin uprawianych na Wyżynie Lubelskiej; wyjaśnia, jak powstają wąwozy lessowe. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między obecnością lessu a występowaniem czarnoziemu; wskazuje przeznaczenie uprawianych na Wyżynie Lubelskiej roślin oraz hodowanych zwierząt; opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> udowadnia prawdziwość stwierdzenia, że Wyżynę Lubelską nazywa się czasem zagłębieniem rolniczym Polski; przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o jednym z miejsc na Wyżynie Lubelskiej ważnym pod względem kulturowym.
III.3.	Krajobraz krasowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wyżynę Krakowsko-Częstochowską; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwę skały, w której zachodzi proces krasowienia (wapienie); rozpoznaje skałę wapienną; nazywa główne elementy krajobrazu krasowego i rozpoznaje je na ilustracjach; dzieli formy krasowe na kras powierzchniowy i podziemny. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie Ojcowskiego Parku Narodowego; wskazuje Szlak Orlich Gniazd jako przykład dziedzictwa kulturowego regionu; wyjaśnia na czym polega krasowienie. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Wyżynę Krakowsko-Częstochowską nazywa się Jurą; wskazuje na modelu, schemacie lub ilustracji formy naciekowe jaskini (stalaktyty, stalagmity, stalagnaty); podaje przykłady dziedzictwa przyrodniczego chronione w Ojcowskim Parku Narodowym. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd; wyjaśnia, dlaczego zamki na Szlaku Orlich Gniazd mają białą barwę; tworzy model jaskini krasowej.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
III.4.	Krajobraz górski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie pas gór oraz Tatry; wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego; podaje nazwę parku narodowego leżącego w Tatrach. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie; nazywa i wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr; rozpoznaje na ilustracjach elementy krajobrazu wysokogórskiego; podaje przykłady popularnych miejsc odwiedzanych przez turystów w Tatrach Wysokich i Zachodnich. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje podobieństwa i różnice w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich; omawia cechy pogody w górach; wymienia po kolei piętra roślinności w Tatrach; wymienia nazwy roślin i zwierząt charakterystycznych dla Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie łańcuchy górskie Karpat i Sudetów oraz ich najwyższe pasma górskie; wyjaśnia, dlaczego w górach roślinność układa się piętrowo; opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach; analizuje negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; wyjaśnia jak powstaje wiatr halny; przedstawia miejsce w Tatrach, które chciałby odwiedzić korzystając z różnych źródeł informacji.
III.5.	Ocena najbliższego krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski; wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy, w tym elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady działań przyczyniających się do poprawy najbliższego otoczenia; wyjaśnia czym jest plan zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia w jakim celu dokonuje się oceny krajobrazu; wskazuje elementy, na które powinno się zwracać uwagę podczas oceny krajobrazu; dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania. 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy, mające na celu poprawę estetyki i funkcjonalności. 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza szczegółową analizę krajobrazu najbliższej okolicy, uwzględniając aspekty przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne. opracowuje plan działań, mający na celu poprawę jakości krajobrazu najbliższego otoczenia, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.
Podsumowanie działu III						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
IV.1.	Strefowość i piętrość klimatyczno-roślinna na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych występujących na Ziemi; odczytuje informacje z mapy średnie roczne temperatury powietrza na Ziemi i rocznej sumy opadów atmosferycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie poszczególnych stref klimatycznych, używając mapy stref klimatycznych na Ziemi; dopasowuje krajobrazy do odpowiadających im stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje strefy klimatyczne i krajobrazowe na Ziemi w kolejności od równika do biegunów; rozpoznaje na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych; charakteryzuje każdą ze stref krajobrazowych; wskazuje zależność między różnicami w nagrzewaniu się powierzchni Ziemi a występowaniem stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rozkład przestrzenny stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; wskazuje podobieństwa między układem stref krajobrazowych na Ziemi a piętrością klimatyczno-roślinną na obszarach górskich.
IV.2.	Wilgotne lasy równikowe	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie wilgotnych lasów równikowych; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy wilgotnych lasów równikowych. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy obszarów występowania wilgotnych lasów równikowych i wskazuje je na mapie; odczytuje z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym; rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych na różnych kontynentach. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy klimatu równikowego; podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców wilgotnych lasów równikowych; podaje przykłady przystosowania się roślin do życia w klimacie równikowym wilgotnym. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji; wyjaśnia, dlaczego wilgotny las równikowy jest „wiecznie zielony”; podaje przykłady przystosowań człowieka do życia w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; wskazuje współzależności między elementami krajobrazu wilgotnego lasu równikowego a warunkami życia człowieka.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
IV.3.	Lasy strefy umiarkowanej	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie występowanie lasów strefy umiarkowanej; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla lasów strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie umiarkowanym; rozpoznaje lasy strefy umiarkowanej na zdjęciach, w opisach i filmach; podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących w lasach strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy klimatu umiarkowanego; wymienia nazwy termicznych pór roku występujących w klimacie umiarkowanym; rozpoznaje i nazywa piętra lasu strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego wiele lasów strefy umiarkowanej zamieniono na pola uprawne; uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w lasach strefy umiarkowanej; porównuje warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu strefy umiarkowanej z lasami równikowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje prezentację dotyczącą lasu strefy umiarkowanej na podstawie własnych obserwacji terenowych, dokumentacji fotograficznej, filmowej i własnych notatek.
IV.4.	Sawanna i step	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie występowanie strefy sawanny i stepu; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy sawanny i stepu. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie sawanny i stepu; rozpoznaje sawannę i step na zdjęciach, w opisach i filmach; podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących na sawannie i stepie. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia charakterystyczne cechy klimatów sawanny i stepu; charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazu sawann i stepów; podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawanny i stepu; wyjaśnia kim są nomadzi. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmienność krajobrazu od lasu równikowego do suchej sawanny; porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów; uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia czym jest i gdzie znajduje się obszar pampy i prerii, korzystając z różnych źródeł informacji.
Podsumowanie działu IV						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
V.1.	Pustynie gorące i lodowe	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie występowanie stref pustyń gorących i pustyń lodowych; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla pustyń gorących i lodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów dla pustyń gorących i lodowych; wskazuje na mapie największe pustynie gorące i lodowe, podaje ich nazwy; rozpoznaje cechy charakterystyczne pustyń gorących i lodowych; wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia na pustyni. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie na pustyni; charakteryzuje przystosowanie wybranych roślin i zwierząt do życia na pustyni; podaje przykłady sposobów gospodarowania ludzi na pustyniach; wyjaśnia kim są Inuici. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie oazy i jej znaczenie dla życia na pustyni; porównuje pustynie gorące i lodowe pod względem warunków klimatycznych, typowej roślinności i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ działalności człowieka na środowisko pustyń gorących i lodowych oraz wyzwania związane z ochroną tych obszarów.
V.2.	Tajga i tundra	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie strefy tajgi i tundry; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie tajgi i tundry; wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia w tych strefach; podaje przykłady zajęć, którymi trudnią się mieszkańcy tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie w tajdze i tundrze; wyjaśnia, czym różni się tajga od tundry, podaje podobieństwa i różnice; wyjaśnia pojęcia: laso-tundra, wieloletnia zmarzlina. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje działalność człowieka w tajdze i tundrze oraz jej wpływ na te ekosystemy; wyjaśnia, dlaczego stawianie budynków na wieloletniej zmarzlinie jest utrudnione. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ zmian klimatu na ekosystemy tajgi i tundry.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
V.3.	Krajobraz śródziemnomorski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie regiony świata o klimacie śródziemnomorskim; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla klimatu śródziemnomorskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie śródziemnomorskim; wyjaśnia co to jest makia; podaje przykłady typowych roślin dla tego krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy roślinności śródziemnomorskiej; odczytuje z mapy nazwy państw leżących w basenie Morza Śródziemnego; podaje przykłady walorów turystycznych tego regionu; opisuje krajobraz wybrzeża Morza Śródziemnego na podstawie fotografii. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie klimatogramów charakteryzuje przebieg temperatur powietrza i opadów w ciągu roku w strefie śródziemnomorskiej w zależności od położenia względem równika; wyjaśnia, dlaczego w krajach śródziemnomorskich rozwinięta jest turystyka; opisuje wpływ tego klimatu na sposób życia i gospodarkę ludzi. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ działalności człowieka na krajobraz śródziemnomorski; przygotowuje hasła reklamujące wakacje w wybranym kraju śródziemnomorskim.
V.4.	Himalaje i ich mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie Himalajów; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla krajobrazu wysokogórskiego Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z mapy nazwy państw położonych na obszarze Himalajów; opisuje podstawowe cechy klimatu Himalajów; wymienia przykłady zwierząt i roślin występujące w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Mount Everest oraz Wyżynę Tybetańską i pasmo Karakorum; wyjaśnia kim są Szerpowie; opisuje tradycyjne sposoby życia i gospodarki mieszkańców Himalajów; podaje przykłady przystosowania zwierząt do życia w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ środowiska naturalnego Himalajów na kulturę i codzienne życie ich mieszkańców; opisuje warunki pogodowe panujące na szczycie Mount Everestu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia jak zmienia się życie mieszkańców Himalajów w związku z rozwojem turystyki i globalizacją.
Podsumowanie działu V						

Wymagania edukacyjne. Klasa 7

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
I. 1.	Położenie geograficzne Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje położenie Polski na mapie ▶ nazywa i wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa położenie Polski na tle Europy ▶ wskazuje na mapie kilka- naście krain geograficznych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje współrzędne geograficzne dowolnych miejsc w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ nazywa i wskazuje na mapie wody wewnętrzne Polski ▶ oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia korzyści i zagrożenia wynikające z położenia Polski ▶ porównuje rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski i Europy oraz ich konsekwencje
I. 2.	Czynniki kształtujące klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ nazywa strefę oświetlenia Ziemi, w której leży Polska ▶ podaje przykłady czynników klimatotwórczych ▶ wyjaśnia wpływ wybranego czynnika na klimat 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ szerokości geograficznej i wysokości nad poziomem morza na klimat Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ Morza Bałtyckiego i układu form rzeźby terenu na klimat ▶ podaje przyczyny występowania w Polsce klimatu przejściowego między morskim a kontynentalnym 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ nazywa masy powietrza kształtujące pogodę i klimat w Polsce ▶ określa wpływ ośrodków barycznych i mas powietrza na pogodę i klimat w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje i ocenia rolę poszczególnych czynników w kształtowaniu klimatu Polski
I.3.	Zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odróżnia klimat od pogody ▶ na podstawie map odczytuje wartości temperatury i opadów w różnych regionach Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map porównuje warunki klimatyczne w różnych regionach Polski ▶ podaje pełną nazwę strefy klimatycznej i typu klimatu panującego w Polsce ▶ odczytuje wartości z klimatogramów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje niektóre cechy klimatu Polski ▶ wyjaśnia pojęcie okresu wegetacyjnego ▶ wyjaśnia powstawanie opadów orograficznych i cienia opadowego ▶ podaje nazwy sześciu termicznych pór roku 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map opisuje zróżnicowanie przestrzenne temperatury, opadów i długości okresu wegetacyjnego w Polsce ▶ wymienia i wyjaśnia cechy klimatu Polski ▶ porównuje warunki klimatyczne różnych miejsc na podstawie klimatogramów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek pomiędzy czynnikami klimatotwórczymi a cechami klimatu Polski ▶ prognozuje potencjalne skutki zmian klimatycznych w Polsce

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I. 4.	Wpływ zmienności pogody na działalność człowieka	<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki pogody na podstawie własnych doświadczeń opisuje zagrożenia wynikające ze zjawisk atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zmienności pogody w Polsce opisuje właściwe zachowanie podczas występowania ekstremalnych zjawisk atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje stany pogodowe wynikające z napływu różnych mas powietrza omawia wpływ pogody na działanie rolnictwa, transportu i turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie danych udowadnia zmienność stanów pogodowych w różnych latach wykazuje związek pomiędzy zmianami klimatu a występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> uwzględni różne punkty widzenia w ocenie wpływu danych warunków pogodowych na działalność człowieka
I. 5.	Góry w Polsce i w Europie	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Karpaty i Sudety wyjaśnia, czym jest orogeneza i jak orogenezy przyczyniły się do powstania gór w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy orogenez wyjaśnia pojęcie erozji wskazuje na mapie przynajmniej pięć łańcuchów górskich w Europie należących do Alpidów 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia zewnętrzne i wewnętrzne procesy rzeźbotwórcze podaje przykłady zewnętrznych i wewnętrznych procesów rzeźbotwórczych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia powstawanie gór fałdowych i zrębowych podaje dowody na to, że orogeneza alpejska nie została jeszcze zakończona 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnicę pomiędzy górotworem Sudetów a górami na podstawie mapy opisuje położenie Polski na tle jednostek tektonicznych Europy
I. 6.	Wpływ zlodowaceń na rzeźbę Polski i Europy	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak powstaje lodowiec wskazuje obszary występowania krajobrazu polodowcowego w Polsce wymienia kilka cech krajobrazu młodoglacjalnego 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracji i na mapie typowe jeziora rynnowe i morenowe podaje cechy jezior morenowych i rynnowych w przybliżeniu określa czas ostatniego zlodowacenia na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg procesów erozji i akumulacji lodowcowej wyjaśnia proces powstawania form polodowcowych (moreny czołowej, sandru i pradoliny) oraz utworów polodowcowych (gliny i głazów narzutowych) 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie przebieg granicy ostatniego zlodowacenia odróżnia krajobraz młodo i staroglacjalny podaje przyczyny zaniku form polodowcowych na wyżynach 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje związek pomiędzy przebiegiem granic zlodowaceń a obszarami występowania krajobrazów staro i młodoglacjalnych wyjaśnia układ przestrzenny form polodowcowych: morena czołowa-sandr-pradolina

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I. 7.	Surowce mineralne Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje kilka przykładów surowców mineralnych występujących w Polsce ▶ podaje przykłady zastosowania wybranych surowców metalicznych, skalnych, chemicznych i energetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ klasyfikuje surowce mineralne występujące w Polsce do czterech podstawowych grup: skalne, chemiczne, energetyczne i metaliczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje obszary występowania i eksploatacji wybranych surowców mineralnych w Polsce ▶ wyjaśnia różnicę między kopalinami a surowcami mineralnymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady surowców, których produkcja zapewnia Polsce samowystarczalność ▶ ocenia wpływ dostępności i wykorzystania wybranych surowców mineralnych na życie ludzi i gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje powstawanie wybranych surowców mineralnych ▶ ocenia konsekwencje uzależnienia Polski od importu surowców energetycznych
Podsumowanie działu I						
II. 1.	Rzeki w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcia: rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko ▶ wskazuje na mapie Wisłę i Odrę oraz podaje nazwy wybranych dopływów tych rzek 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje wybrane walory przyrodnicze Wisły i Odry ▶ uzasadnia konieczność ochrony rzek i ich dorzeczy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa znaczenie gospodarcze Odry ▶ proponuje metody ochrony rzek i ich dorzeczy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje reżim rzek w Polsce ▶ wyjaśnia, na czym polega regulacja rzek 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia sposoby gospodarczego wykorzystania Wisły i Odry ▶ na mapie Polski wskazuje i nazywa kilkanaście rzek
II. 2.	Powódzie i ochrona przeciwpowodziowa	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest powódź ▶ podaje przykłady przyczyn występowania powodzi ▶ wymienia kilka metod ochrony przeciwpowodziowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odróżnia powódź od wezbrania ▶ na podstawie map, danych liczbowych i innych materiałów źródłowych podaje konsekwencje wystąpienia powodzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ uzasadnia stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej ▶ wykazuje związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym ▶ określa wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ klasyfikuje i wyjaśnia przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi ▶ przedstawia metody ochrony przeciwpowodziowej ▶ określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych na występowanie i skutki powodzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze ▶ proponuje i uzasadnia dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
II. 3.	Morze Bałtyckie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje Morze Bałtyckie na mapie ▶ wymienia podstawowe cechy Morza Bałtyckiego ▶ nazywa państwa leżące nad Bałtykiem 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady organizmów słodko i słonowodnych zamieszkujących Morze Bałtyckie ▶ porównuje Morze Bałtyckie z innymi morzami 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia przyczyny niskiego zasolenia Morza Bałtyckiego ▶ prezentuje przykłady wpływu działalności człowieka na Morze Bałtyckie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia Morza Bałtyckiego ▶ wskazuje na mapie i nazywa: Cieśniny Duńskie, Kattegat, Bałtyk Właściwy ▶ ocenia różne metody ochrony Morza Bałtyckiego i jego zasobów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ nazywa i wskazuje na mapie Głębię Landsort ▶ wyjaśnia genezę niskich i wysokich wybrzeży Bałtyku ▶ opisuje genezę Bałtyku, w tym epizody, kiedy Bałtyk był jeziorem
II. 4.	Gleby w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia czynniki glebotwórcze ▶ podaje przykłady typów genetycznych gleb występujących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje etapy powstawania gleby ▶ wyjaśnia rolę wody i organizmów w powstawaniu gleby ▶ wskazuje typy genetyczne gleb, które są najbardziej rozpowszechnione w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ rodzaju skały macierzystej na typ gleby (czarnoziemy, gleby brunatne, gleby biellicowe, rędziny) ▶ wykazuje związek pomiędzy stosunkami wodnymi a typem gleby (mady) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie (wybrane) obszary występowania gleb biellicowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad ▶ ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje typ gleby na podstawie profilu glebowego (dotyczy gleb biellicowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad) ▶ nazywa główne poziomy na profilu glebowym
II. 5.	Lasy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje własnymi słowami różne funkcje lasu ▶ podaje przykłady gospodarczego wykorzystania lasu ▶ podaje przykłady społecznych i ekologicznych funkcji lasy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozróżnia rodzaje lasów w Polsce (na podstawie filmu, ilustracji lub w terenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia rolę lasu w zachowaniu bioróżnorodności i regulowaniu stosunków wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje skład gatunkowy lasów w Polsce ▶ podaje przyczyny degradacji lasów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ proponuje sposoby zrównoważonego gospodarowania zasobami leśnymi ▶ charakteryzuje zbiorowiska leśne (typy lasu), takie jak: grąd, bór, ols, łąg

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
II. 6.	Dziedzictwo przyrodnicze Polski i jego ochrona	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie wybrane parki narodowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie większość parków narodowych w Polsce opisuje walory przyrodnicze wybranych parków narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> w oparciu o przykłady opisuje różnorodność parków narodowych w Polsce podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących na obszarze własnego regionu 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady obiektów przyrodniczych w Polsce, które są wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce klasyfikuje parki narodowe zgodnie z przyjętymi kryteriami
Podsumowanie działu II						
III. 1.	Podział administracyjny i sąsiedzi Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie i nazywa województwo, w którym mieszka nazywa i wskazuje na mapie kraje sąsiadujące z Polską 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie i nazywa kilka województw wraz z ich stolicami wskazuje na mapie przebieg granic Polski z poszczególnymi sąsiadami 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega trójstopniowy podział administracyjny wskazuje na mapie i nazywa większość województw wraz z ich stolicami 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy wszystkich województw i ich stolic oraz wskazuje je na mapie porównuje zadania i kompetencje jednostek samorządu terytorialnego na różnych szczeblach 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przesłanki stojące za przyjętym w Polsce podziałem administracyjnym
III. 2.	Rozmieszczenie ludności w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady czynników rozmieszczenia ludności w Polsce wyjaśnia, czym jest gęstość zaludnienia na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela czynniki przyrodnicze i pozaprirodnicze rozmieszczenia ludności w Polsce wskazuje regiony o najwyższej i najniższej gęstości zaludnienia 	<ul style="list-style-type: none"> określa wpływ wysokości nad poziomem morza, układu sieci rzecznej, występowania surowców mineralnych, rozwoju miast i przemysłu na rozmieszczenie ludności w Polsce podaje wartość średniej gęstości zaludnienia w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> szczegółowo wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce porównuje średnią gęstość zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie mapy porównuje rozmieszczenie ludności w Polsce i wybranym kraju europejskim 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie poszczególnych czynników rozmieszczenia ludności w różnych regionach Polski porównuje trendy zmian gęstości zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
III. 3.	Zmiany liczby ludności	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia znaczenie pojęć: przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty ▶ podaje przykłady czynników wpływających na wielkość współczynnika urodzeń i zgonów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa przyczyny spadającej dzietności w Polsce i Europie ▶ na podstawie mapy opisuje przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje zmiany liczby ludności w Polsce ▶ oblicza przyrost naturalny Polski i wybranej jednostki administracyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia zależność pomiędzy starzeniem się ludności a wzrostem współczynnika zgonów ▶ opisuje skutki starzenia się ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ prognozuje przyszłe zmiany liczby ludności w Polsce, biorąc pod uwagę czynniki społeczne, demograficzne, gospodarcze i polityczne ▶ opisuje zmiany salda migracji w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach
III. 4.	Struktura płci i wieku ludności	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje wartości z piramidy demograficznej ▶ na podstawie danych opisuje zmiany współczynnika urodzeń i zgonów oraz przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich kilkadziesiąt lat 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje kształt z piramidy demograficznej ▶ na podstawie piramidy demograficznej opisuje strukturę ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ interpretuje kształt piramidy demograficznej ▶ wyjaśnia, czym są wyż i niż demograficzny ▶ wyjaśnia różnice w strukturze demograficznej ludności Polski w różnych grupach wiekowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje struktury wieku różnych państw na podstawie piramid demograficznych ▶ podaje przyczyny występowania w Polsce kolejnych wyżów i niżów demograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ identyfikuje związki pomiędzy przeszłymi trendami demograficznymi a kształtem piramidy demograficznej ▶ ocenia wyzwania demograficzne stojące przed Polską i Europą, będące skutkiem starzenia się ludności
III. 5.	Przyczyny i skutki migracji zagranicznych	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest migracja ▶ podaje przyczyny migracji zagranicznych ▶ odczytuje z mapy nazwy krajów zamieszkałych przez skupiska polskiej diaspory 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady migracji wewnętrznych i zagranicznych ▶ odróżnia imigrację od emigracji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych przyczyn migracji ▶ na podstawie danych opisuje wielkość współczesnych migracji z i do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje rozmieszczenie polskiej diaspory na świecie ▶ podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków migracji w Polsce i Europie ▶ podaje rzeczowe argumenty w dyskusji na temat skutków migracji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia pozytywne i negatywne skutki emigracji z Polski i powstania polskiej diaspory na świecie ▶ przyjmuje różne punkty widzenia w ocenie skutków imigracji do Polski i emigracji z Polski

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
III. 6.	Kulturowe zróżnicowanie mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy struktury narodowościowej ludności w Polsce podaje przykłady mniejszości narodowych mieszkających w Polsce opisuje strukturę wyznaniową ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krótkiej charakterystyki wybranych religii wyznawanych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę pomiędzy narodowością i obywatelstwem opisuje zmiany w strukturze narodowościowej Polski po II wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady mniejszości etnicznych mieszkających w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje aktualnie zachodzące zmiany struktury narodowościowej i wyznaniowej ludności Polski wyjaśnia różnicę pomiędzy mniejszością narodową i etniczną
Podsumowanie działu III						
IV. 1.	Struktura zatrudnienia ludności	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy trzech głównych sektorów gospodarki na podstawie danych porównuje strukturę wykształcenia Polski i innych krajów 	<ul style="list-style-type: none"> układa sektory gospodarki Polski w porządku rosnącym pod względem wielkości zatrudnienia wykazuje się świadomością związku występującego między poziomem wykształcenia a możliwością znalezienia pracy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia strukturę zatrudnienia ludności w poszczególnych sektorach gospodarki w Polsce wyjaśnia przyczyny zmian struktury wykształcenia ludności w Polsce wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> podaje wartości liczbowe opisujące strukturę zatrudnienia ludności w Polsce na podstawie własnej wiedzy porównuje strukturę zatrudnienia ludności Polski i innych krajów 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia potencjał rozwoju Polski przez pryzmat zmian w strukturze wykształcenia ludności prognozuje przyszłe zmiany struktury wykształcenia i zatrudnienia ludności w Polsce i Europie

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
IV. 2.	Wpływ zmian politycznych i gospodarczych na strukturę zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest bezrobocie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie źródeł opisuje przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia w wybranych miastach zachodzące po transformacji gospodarczej ▶ określa warunki uznania danej osoby za bezrobotną 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia przyczyny i skutki wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce ▶ na podstawie materiałów określa wpływ pandemii Covid 19 na rynek pracy w Polsce i Europie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ uwzględniając przemiany demograficzne zachodzące w Polsce, prognozuje przyszłe zmiany w poziomie bezrobocia
IV. 3.	Urbanizacja w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia własnymi słowami, czym jest urbanizacja ▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce ▶ na podstawie wykresu porównuje liczbę mieszkańców największych miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykładowe aspekty urbanizacji ▶ na podstawie wykresu porównuje zmiany wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach ▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozróżnia poszczególne aspekty urbanizacji: formalny, demograficzny, społeczny, przestrzenny, ekonomiczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związki pomiędzy różnymi aspektami urbanizacji ▶ rozróżnia aglomerację monocentryczną i konurbację ▶ podaje nazwy województw o najwyższym i najniższym wskaźniku urbanizacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy porównuje zmiany i poziom wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach ▶ podaje warunki, jakie musi spełniać wieś w Polsce, aby wystąpić o nadanie statusu miasta
IV. 4.	Czynniki rozwoju miast w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady cech miast decydujących o ich rozwoju ▶ podaje przykłady funkcji pełnionych przez jednostki osadnicze 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przyporządkowuje główne czynniki rozwoju do największych miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ niektórych funkcji miast w Polsce na ich rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na wybranych przykładach omawia czynniki rozwoju miast w Polsce ▶ porównuje czynniki decydujące o rozwoju różnych miast 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na przykładach określa zmiany funkcji miast w Polsce ▶ określa współczesne kierunki rozwoju miast w Polsce

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
IV. 5.	Zmiany w strefach podmiejskich – suburbanizacja	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje cechy środowiska geograficznego i opisuje warunki życia w centrum dużego miasta i w strefie podmiejskiej ▶ wymienia kilka przyczyn przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazuje zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej ▶ wymienia przykłady nowych kierunków działalności gospodarczej i zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie materiałów opisuje i wyjaśnia kierunki migracji między peryferiami regionu, strefą podmiejską i miastem ▶ wyjaśnia przyczyny przenoszenia niektórych działalności gospodarczych do strefy podmiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ identyfikuje i wyjaśnia zmiany w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu oraz stylu zabudowy na wybranych przykładach stref podmiejskich ▶ opisuje i wyjaśnia zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich ▶ podaje własną definicję pojęcia suburbanizacja 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast ▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich
IV. 6.	Wpływ migracji na strukturę demograficzną wsi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie migracji ze wsi do miast ▶ podaje przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast ▶ odczytuje dane z piramidy demograficznej ▶ wyjaśnia pojęcie salda migracji w odniesieniu do wybranej wsi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie salda migracji w gminach lub powiatach w Polsce ▶ na podstawie piramidy demograficznej charakteryzuje strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast ▶ wyjaśnia przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ udowadnia wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin ▶ wyjaśnia wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich ▶ proponuje sposób zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi
Podsumowanie działu IV						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
V. 1.	Czynniki rozwoju rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady przyrodniczych i pozaprzyrodniczych czynników rozwoju rolnictwa ▶ na podstawie wykresu opisuje strukturę gleb w Polsce ze względu na ich przydatność dla rolnictwa ▶ wskazuje elementy klimatu i ukształtowania powierzchni Polski sprzyjające rozwojowi rolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie obszarów o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce ▶ na podstawie danych lub wykresu porównuje wielkość gospodarstw rolnych w Polsce i w innych krajach ▶ wymienia przykłady działań mających na celu poprawę wydajności rolnictwa w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ wielkości gospodarstwa na możliwości zwiększenia wydajności produkcji rolnej ▶ ocenia warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia warunki pozaprzyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce ▶ porównuje zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w Polsce i w innych krajach ▶ wyjaśnia wpływ wieku i wykształcenia rolników na proces unowocześniania produkcji rolnej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje całościowej oceny warunków dla rozwoju rolnictwa w poszczególnych regionach Polski ▶ podaje nazwy regionów w Polsce o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa
V. 2.	Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady roślin uprawianych w Polsce ▶ podaje przykłady zwierząt, których chów prowadzi się w Polsce ▶ podaje przykłady wpływu warunków przyrodniczych na kierunki produkcji rolnej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie diagramu opisuje strukturę zasiewów w Polsce ▶ podaje przykłady wykorzystania głównych produktów rolnych wytwarzanych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map opisuje rozmieszczenie poszczególnych upraw, chowu bydła i trzody chlewnej w Polsce ▶ rozpoznaje główne rośliny uprawiane w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek między zróżnicowaniem warunków przyrodniczych rozwoju rolnictwa w różnych regionach Polski a specjalizacją poszczególnych regionów w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy opisuje rozmieszczenie upraw i chowu zwierząt w Polsce ▶ określa wymagania środowiskowe roślin uprawianych w Polsce

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
V. 3.	Warunki rozwoju gospodarki energetycznej	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce ▶ wymienia wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie materiałów podaje przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki ▶ dokonuje podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na wybranych przykładach uzasadnia rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce ▶ wyjaśnia związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi a kierunkami rozwoju energetyki 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych w województwie łódzkim i pomorskim ▶ wyjaśnia, na czym polega transformacja energetyczna, którą przechodzi Polska i inne kraje europejskie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ samodzielnie wyszukuje informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie ▶ dokonuje oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie
V. 4.	Przemiany przemysłu w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia przykłady produktów przemysłowych wytwarzanych w Polsce ▶ wyjaśnia, czym jest przemysł ▶ na podstawie danych lub wykresu opisuje zmiany wielkości produkcji wybranych towarów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje podziału przemysłu na wydobywczy i przetwórczy ▶ podaje przykłady zmian, jakie zaszły w polskim przemyśle w ostatnich 30 latach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie materiałów dokonuje ogólnej charakterystyki sektora przemysłowego w Polsce przed rokiem 1989 oraz obecnie ▶ określa udział przemysłu w wytwarzaniu PKB w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, na czym polega prywatyzacja i zmiana struktury przemysłu w Polsce ▶ dyskutuje na temat skutków przemian przemysłu w Polsce, podając rzeczowe argumenty 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia związek pomiędzy poziomem rozwoju przemysłu a ogólnym poziomem rozwoju gospodarczego Polski ▶ prognozuje przyszłe kierunki przemian przemysłu w Polsce
V. 5.	Przemysł zaawansowanych technologii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie przemysłu zaawansowanych technologii ▶ podaje przykłady produktów przemysłu zaawansowanych technologii, które są wykorzystywane w codziennym życiu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje wybrane cechy przemysłu zaawansowanych technologii ▶ określa pozycję, jaką produkty przemysłu zaawansowanych technologii zajmują w Polskim eksporcie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia poziom innowacyjności polskiej gospodarki na tle innych krajów europejskich ▶ na podstawie danych porównuje poziom robotyzacji produkcji przemysłowej w Polsce i w innych krajach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie klastra przemysłu wysokich technologii ▶ na wybranych przykładach opisuje zmiany produkcji towarów zaawansowanych technologii w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje pełnej charakterystyki przemysłu wysokich technologii ▶ podaje przykłady dziedzin naukowych powiązanych z przemysłem zaawansowanych technologii
Podsumowanie działu V						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
VI. 1.	Rola usług w gospodarce Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady firm i zawodów należących do sektora usługowego ▶ wyjaśnia rolę usług w swoim codziennym życiu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady usług materialnych i niematerialnych ▶ wyjaśnia wpływ usług na działanie przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady wpływu usług na funkcjonowanie rolnictwa i przemysłu ▶ ocenia własne szanse na podjęcie pracy w przyszłości w sektorze usługowym 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa udział usług w wytwarzaniu PKB Polski ▶ wyjaśnia wpływ dostępności usług na jakość życia mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady usług należących do czwartego sektora gospodarki ▶ ocenia rolę usług należących do czwartego sektora gospodarki dla rozwoju gospodarczego Polski
VI. 3.	Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest centrum logistyczne ▶ na podstawie map określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych ▶ wymienia przykłady produktów wytwarzanych w rafinerii ropy naftowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych ▶ na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie dostępnych materiałów dokonuje oceny dowolnego obszaru w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną
VI. 5.	Walory turystyczne Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje kilka przykładów przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych Polski ▶ rozpoznaje wybrane walory (atrakcje) turystyczne Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest walor turystyczny ▶ podaje przykłady walorów turystycznych Polski, które sprzyjają rozwojowi turystyki kwalifikowanej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia atrakcyjność walorów turystycznych Polski ▶ korzysta z różnorodnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy na temat wybranych walorów turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ proponuje trasę wycieczki tematycznej ukazującej określony typ walorów turystycznych w Polsce ▶ prezentuje wybrane walory turystyczne Polski, zwracając uwagę na konieczność ich ochrony 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia ponad dziesięć obiektów położonych w Polsce, które wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO ▶ charakteryzuje wybrane obiekty umieszczone na liście UNESCO

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
VI. 6.	Turystyka nad Bałtykiem i w Małopolsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady walorów turystycznych Pobrzeży Bałtyku i Małopolski ▶ opisuje własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce ▶ na podstawie diagramów opisuje zmiany liczby turystów nad Bałtykiem 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów do Małopolski i na Pobrzeża Bałtyku ▶ na podstawie materiałów udowadnia, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy tematycznej opisuje zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach ▶ porównuje atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeży Bałtyku ▶ określa wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeży Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odszukuje informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski ▶ projektuje zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie
Podsumowanie działu VI						
VII. 1.	Własny region – środowisko przyrodnicze	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski ▶ na podstawie mapy opisuje położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje wybrane elementy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie materiałów, w tym map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy ▶ przedstawia w dowolnej formie przyrodnicze walory regionu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia zasady wyznaczania regionów geograficznych ▶ rozpoznaje skały występujące we własnym regionie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu
VII. 2.	Własny region – mieszkańcy i walory kulturowe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odróżnia walory kulturowe od walorów przyrodniczych regionu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przedstawia w dowolnej formie kulturowe walory regionu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa, gdzie w regionie znajdują się siedziby jego władz 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.)

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
VII. 3.	Własny region – dominujące cechy gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady produktów wytwarzanych w regionie ▶ określa dominujące kierunki rozwoju gospodarczego regionu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie upraw w regionie ▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie zakładów przemysłowych w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa, przemysłu i usług w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa cechy i kierunki specjalizacji rolnictwa regionu ▶ podaje przykłady zakładów przemysłowych i ich produktów, z których jest znany region 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie wyszukanych informacji prezentuje przemiany gospodarcze regionu ▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju regionu
VII. 4.	Wycieczka krajoznawcza po regionie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dobiera odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dostosowuje długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazuje wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc
VII. 6.	Mała ojczyzna – moje miejsce na Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym ▶ docenia własną rolę w kształtowaniu małej ojczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przedstawia w dowolnej formie atrakcyjność małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny ▶ wyjaśnia przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnych obserwacji terenowych projektuje działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności
Podsumowanie działu VII						

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny. Planeta Nowa 6
oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i
Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
2	3	4	5	6
1. Współrzędne geograficzne				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy południków i równoleżników podaje wartości południków i równoleżników w miarach katowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS
2. Ruchy Ziemi				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> określa czas trwania ruchu obrotowego demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa</i> podaje różnicę między gwiazdą a planetą wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji omawia przebieg linii zmiany daty przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę Układu Słonecznego wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a

<ul style="list-style-type: none"> demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi 		<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi 	<p>dnia i nocy oraz występowania pór roku</p>	<p>strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi</p>
3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie Europy na mapie świata wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego podaje liczbę państw Europy wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia wymienia starzejące się kraje Europy wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy wymienia największe kraje geograficzne Europy i wskazuje je na mapie opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt</i> przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów wymienia przyczyny migracji Ludności wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii

4. Gospodarka Europy

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienia zadania i funkcje rolnictwawyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i>wymienia zadania i funkcje przemysłuwymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowepodaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematurozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografiiwymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznejwymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francjipodaje przykłady działań nowoczesnego przemysłu we Francjiwymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europiepodaje główne zalety i wady różnych typów elektrowniomawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografiiwymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francjiomawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresuomawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francjicharakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francjiprzedstawia zalety i wady elektrowni jądrowychomawia skutki wykorzystania różnych źródeł energii dla środowiska geograficznegoomawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francjianalizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
---	---	--	--	---

5. Sąsiedzi Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowegowskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalięwymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacjiwymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacjiwymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusiprzedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusiomawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznejwymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarcewymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowerozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjachprzedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografiiwymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarkiwskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolępodaje nazwy euroregionów na podstawie mapy	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w.analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowegocharakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznejomawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznejpodaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusipodaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografiicharakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapyporównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacjiopisuje przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji na podstawie fotografiiporównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografiipodaje przyczyny konfliktów na Ukrainie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfaliiudowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczychudowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznymanalizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainiecharakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografiiuzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski
--	--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji • wymienia surowce mineralne Rosji • wskazuje na mapie sąsiadów Polski • wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami 		<p>na podstawie wykresu i schematu</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej • charakteryzuje relacje Polski z Rosją podstawie dodatkowych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji
--	--	---	---	---

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 8 szkoły podstawowej oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dzedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
I. Azja				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji • wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji • wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej • wymienia największe rzeki Azji • wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> • odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji • wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata • charakteryzuje różnicowanie środowiska geograficznego Azji • przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji • omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji • omawia strefy roślinne Azji • omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji • wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy • wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa • wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii • omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie danych statystycznych • omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej • omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji • charakteryzuje kontrasty klimatyczne • i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej • omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji • omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych • wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki • omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych • przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi • omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu • omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji • Południowo-Wschodniej wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów • udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych • omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, przedstawią sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych • wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji • wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej • ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-

<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii wymienia główne uprawy w Japonii określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej określa położenie geograficzne Indii porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego podaje przyczyny powstawania slamsów w Indiach omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej przedstawia cele organizacji OPEC 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg trzęsienia ziemi omawia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii omawia cechy gospodarki Chin analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin przedstawia problemy demograficzne Indii omawia system kastowy w Indiach przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB 	<ul style="list-style-type: none"> wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowszych na świecie przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu omawia źródła konfliktów zbrojnych 	<ul style="list-style-type: none"> kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie
---	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i> • wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania • wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania • określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu • wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej • wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie 		<p>Indii na podstawie wykresu</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii • omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie • omawia wpływ religii na życie muzułmanów • przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu 	<p>i terroryzmu na Bliskim Wschodzie</p>	
--	--	---	--	--

II. Afryka

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej •wymienia strefy klimatyczne Afryki •wymienia największe rzeki i jeziora Afryki •wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce •wymienia główne uprawy w Afryce •wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej •wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki •wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki •wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem •wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem •określa położenie geograficzne Kenii •wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki • wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów • charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki • omawia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce • charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki • przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • omawia przemysł wydobywczy w Afryce • wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej • analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu • przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ czynników klimatycznych na klimat Afryki • omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej • omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu • omawia gospodarkę w strefie Sahelu • omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki • omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce • omawia przyczyny niedożywienia ludności w Afryce • opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Afryki • wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO • opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych • wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej • omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu • przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce • omawia skutki niedożywienia ludności w Afryce • omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce • omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce • wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu • przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim • przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki • określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii 	
<p>III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa</p>					

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Ameryki wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> wskazuje na mapie Aleję Tornad wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku określa położenie geograficzne Amazonii omawia florę i faunę lasów równikowych podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej podaje główne cechy kształtowania powierzchni Ameryki wymienia strefy klimatyczne Ameryki omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje główne rejon występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii omawia cechy klimatu Amazonii podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej opisuje cechy położenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek kształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy kształtowania powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych
---	---	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie • wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie • określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto</i>, <i>technopolia</i> • wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych • wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> • geograficznego Stanów Zjednoczonych • wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej • omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu 			
---	---	--	--	--

IV. Australia i Oceania

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Australii i Oceanii • wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen artezyjski</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów • omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej • omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat • omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii • wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów • omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii • wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii
--	---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> •wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii •przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych •wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia strefy klimatyczne w Australii • charakteryzuje wody powierzchniowe Australii • omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii • omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii •omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych •przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii 		<ul style="list-style-type: none"> •określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
V. Obszary okołobiegunowe				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe</i> • wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych • charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki • wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych • charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki • wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową • omawia status prawny Antarktydy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia skutki zmian klimatu w środowisku geograficznym obszarów polarnych